

Sociálna trojčlennosť II

Úvahy nad formami demokracie v kontexte minulosti, prítomnosti a nožnej budúcnosti. III.

Pokračujme v úvahe o aplikácii niektorých alternatívnych modelov usporiadania spoločnosti. V oblasti ekonomiky, by sa mali podporovať drobné podniky, remeselné dielne a samostatní poľnohospodári hospodáriaci ekologickým spôsobom, celkovo činnosti, ktoré by nemuseli byť zamerané na okamžitý zisk, ale tvorili by zmysluplné hodnoty. Mali by sa tiež prijať účinné zákony pôsobiace proti monopolom a veľkým obchodným reťazcom. Bankový systém v súčasnej podobe by nahradila sieť drobných družstevných sporiteľní, ktoré by poskytovali nízko úročené úvery svojim vkladateľom a členom na konkrétne projekty vytvárajúce naozajstné materiálne alebo kultúrne hodnoty. Absolútne by sa malo zrušiť obchodovanie s cennými papiermi a rôznymi finančnými derivátmi, predišlo by sa tak manipuláciám a samoúčelnému hromadeniu peňazí na jednej strane a ochudobňovaniu veľkého množstva ľudí na strane druhej. Sú známe rôzne modely bezúročnej ekonomiky, no verejnosť s nimi zámerne nie je oboznamovaná v dostatočnej miere. Veľmi zaujímavé a podnetné sú tiež diskusie, ktoré sa teraz vedú v Nemecku ohľadom témy nepodmieneného príjmu pre každého a úplného zrušenia daní z príjmu a nahradenia ho len spotrebnými daňami.

Dôležitým nástrojom by mohli byť asociácie, čiže združenia výrobcov a spotrebiteľov, ktoré by medzi sebou kooperovali vynechaním obchodného sprostredkovateľského článku. Zisky podnikov by mali byť rozdeľované medzi jeho zamestnancov alebo plynúť do neziskového sektora. Podľa R. Steinera peniaze musia totiž neustále cirkulovať, nemôžu sa hromadiť v bankách, alebo byť v podobe umelo nadhodnotených hypoték zmrazené v nehnuteľnostiach, to považoval (už v roku 1920) za nerozumné. Zisky, ktoré produkujú spoločnosti v sfére hospodárskej (bratskej) by mali úplne a bezprostredne tiecť prostredníctvom nadácii a občianskych združení do sféry kultúry, školstva a náboženstva, čiže do sféry slobody. Peniaze prirovnával Steiner ku krvi prostredníctvom, ktorej je obehovo-rytmická sústava človeka spojená zvlášť so sprostredkovateľskou funkciou medzi horným mysliacim a dolným tráviacim pólom človeka. Ak krv správne necirkuluje, hromadí sa v srdci alebo mozgu a prichádza k infarktu alebo porážke. Podobne peniaze, ak správne necirkulujú rýchlo starnú, dochádza k nevyrovnanému hromadeniu u jednej skupiny ľudí na úkor chudoby druhej.

Posupne by mal nastať presun vlastníckych vzťahov smerom k múdrejšiemu spôsobu organizácie vzťahov medzi vlastníctvom výrobných prostriedkov a spotrebou. Zamestnanci by sa vo väčšej miere mohli stať spoluvlastníkmi podnikov a tým by prestali predávať svoju pracovnú silu, čo je nehodné slobodného človeka, alebo by firmy celý svoj zisk darovali verejnej sfére (alebo kombinácie oboch prístupov), čoho výsledkom by bol rozkvet celej spoločnosti. Ponúkaná cesta nie je ani cesta trhového kapitalizmu, ani socialistická cesta zospoločenšenia výroby, ale naozajstná tretia cesta, o ktorú sa niektoré politické strany snažia, ale nenachádzajú k nej správny kľúč. Dobrým príkladom z minulosti a to aj v rámci sveta, bol práve československý podnikateľ Tomáš Baťa, o ktorom je známe, že si uvedomoval existenciu duchovnej podstaty sveta. Vedel, že práve praktickým životom môže duchovné ideály realizovať v praxi a preto svoj talent dal v určitej miere do služieb ľudí. Pracovný proces v jeho ponímaní bol zároveň aj procesom seba výchovy a seba zdokonaľovania zamestnancov, ktorým vo veľkej miere zabezpečil pocit samostatnosti a spoluúčasti na chode firmy. Pracovníkom tiež vybudoval celú sociálnu infraštruktúru a zázemie, tým sa stal určitým vzorom kapitalizmu s ľudskou tvárou, alebo lepšie povedané blížil sa v rámci svojej doby asi najviac k zárodku ideálu bratstva. V súčasnej dobe určité nesmelé kroky v aplikovaní niektorých aspektov ideálu sociálnej trojčlennosti podniklo hlavne Nemecko, kde v tomto smere existujú čiastočné snahy. V Nemecku pôsobia stredne veľké alebo aj väčšie spoločnosti v spoluvlastníctve zamestnancov tzv. zamestnanecké spoločnosti, alebo je spoluúčasť na rozhodovaní firmami zo zákona zabezpečená prostredníctvom tzv. zamestnaneckých rád.

Iným žiarivým príkladom fungovania správneho cirkulovania peňazí je prístup majiteľa známeho nábytkárskeho švédskeho koncernu Ikea pána Ingvara Kamprada, považovaného za najbohatšieho muža Európy a asi piateho v rámci sveta. Celý svoj podiel v spoločnosti Ikea previedol na ním vytvorenú holandskú nadáciu, do ktorej plynie celý ročný čistý zisk koncernu, a z ktorého sú financované aktivity v sfére kultúry, školstva, vedy, a pod. v celom svete. Na globálnej úrovni sa napríklad Ikea zúčastnila významného projektu v 200 vidieckych komunitách na severe Indie, ktorých obyvatelia boli zapájaní do stratégií, ktoré by mali zamedziť detskej práci. Pričom sám Kamprada je známy svojou skromnosťou, jeho životný štandard je rovnaký ako štandard jeho zamestnancov. Je vzorom podnikateľa s pravým sociálnym cítením. Škandinávskym krajinám sa podarilo vybudovať skutočne silné sociálne spoločnosti s nízkym indexom korupcie, vysokou životnou úrovňou, silným ekologickým cítením a to práve použitím cesty čo najväčšieho prerozdelenia zisku z produktívnej sféry do sféry verejnej prostredníctvom hlavne daní alebo nadácií. Dane sú síce v severských krajinách vysoké, čo je často kritizované práve pravicovými stranami, ale štát uzatvoril s ľuďmi dohodu, že im tieto veľké dane aj vráti v podobe fungujúcej spoločnosti. Táto dohoda bola možná nielen za predpokladu toho, že štát svoju dohodu dodrží, ale opiera sa hlavne o vysoký stupeň uvedomelosti ľudí. Vnútorňa uvedomelosť ľudí zo škandinávskych krajín súvisí s prejavom vôľového aspektu tak silne rozvinutého práve u anglo-germanských národov.

Naproti tomu u Angličanov a Američanov, sa prejavuje skôr negatívna stránka tohto vôľového aspektu, pri ktorej vidno ako svoju obrovskú vôľovú prevahu dávajú do služieb vlastného egoizmu. Paradoxné je, že práve v USA podstata celého občianskeho a náboženského života spočívala na nezávislosti od štátu a dobrovoľnom darcovstve, k čomu tu slúžilo (a slúži) veľké množstvo dobre zorganizovaných nadácií. Postupom času sa pôvodne dobročinné ciele nadácií a to hlavne od 70. rokov 20. storočia, pomaly premieňali a stávali sa skôr nástrojom na presadzovanie parciálnych politických a lobistických cieľov nielen v rámci USA, ale aj smerom do zahraničia. Zmysel fungovania tretieho sektoru v USA, tak sklzol do opačného extrému, k vytvoreniu závislosti politikov od nadácií a hlavne od cieľov ich sponzorov. Vo svete sú najviditeľnejšie práve veľké americké nadácie disponujúce stovkami miliónov dolárov, založené veľkými americkými podnikateľmi, ako sú napr. Soros, Marshall, Rockefeller, atď, ktoré sledujú svoje skryté mocenské a politické ciele. Na príklade miliardára Sorosa, ktorý svoje peniaze zarobil na základe špekulácií a vedomom ovplyvňovaní kurzov mien, je ťažké povedať, či sa z jeho strany jedná o skutočnú dobročinnosť alebo o chladnú vypočítavosť smerujúcu prostredníctvom svojich peňazí k naplnovaniu jeho abstraktnej idey otvorenej občianskej spoločnosti. Pričom idea otvorenej spoločnosti v jeho (a celkovo americkom) ponímaní skôr korešponduje s procesom globalizácie a centralizácie, ktorú chápe ako globalizáciu kapitálu a výroby. T

oto všetko sú samozrejme iba námety na zamyslenie a možností rôznych kombinácií riadenia spoločnosti s prihliadnutím na miestne danosti je veľa. No už dnes sa dá mnoho z toho dosiahnuť sústredeným tlakom občianskych združení, nadácií, vydávaním nezávislých novín, organizovaním petícií a aj protestnými akciami. Len vlastnou samostatnou aktivitou zdola a vernosťou pravde je napriek všetkým politickým tlakom možné dosiahnuť výsledky. Všetky spôsoby nenásilných protestov sú legitímne v zmysle vývoja človeka k slobode ducha a ľudia zameraní idealisticky by mali stáť vždy svojím osobným príkladom v čele týchto snáh.

David Sulík, piatok 28. marca 2008

Prevzaté z sulik.blog.sme.sk